

Russearve i Sør-Varanger, Nesseby og Tana

Søk etter nye forekomster i 2014

Gunn-Anne Sommersel, Geir Arnesen og Iulie Aslaksen

Russearve i Sør-Varanger, Nesseby og Tana

Søk etter nye forekomster i 2014

Ecofact rapport: 441

www.ecofact.no

Referanse til rapporten: Sommersel, G. A., Arnesen, G. og Aslaksen, I. 2015. Russearve i Sør-Varanger, Nesseby og Tana. Søk etter nye forekomster i 2014. Ecofact rapport 441. 23 s.

Nøkkelord: Finnmark, rødlistede arter, VU

ISSN: ISSN 1891-5450

ISBN: 978-82-8262-436-7

Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Finnmark

Prosjektleder hos Ecofact AS: Geir Arnesen

Kvalitetssikret av: Geir Arnesen

Forside: Sametielva i Sør-Varanger kommune, voksested for russearve (lite bilde). Foto: Geir Arnesen

www.ecofact.no

INNHold

1 FORORD	1
2 INNLEDNING	1
3 METODE OG RESULTATER	2
3.1 UNDERSØKTE OMRÅDER	2
3.2 BEFARINGSRUTER I BESØKTE OMRÅDER I 2014	8
3.2.1 Lokalitet 1 – 10	8
3.2.2 Lokalitet 11 – 15	10
3.2.3 Lokalitet 16 – 19	10
3.2.4 Lokalitet 20 – 26	12
3.2.5 Lokalitet 27	13
3.2.6 Lokalitet 28 - 34	14
3.3 REGISTRERTE/STEDFESTEDE INDIVIDER AV RUSSEARVE I 2014	16
4 FAKTA-ARK FOR HVERT FUNNSTED	17
4.1 SKJELLBEKKEN	17
4.2 SAMETIELVA	20
5 KILDER	23

1 FORORD

Ecofact har på oppdrag for Fylkesmannen i Finnmark utført et søk etter nye populasjoner av russearve (VU) i utvalgte områder i Sør-Varanger kommune, Nesseby kommune og Tana kommune sommeren 2014. Kartleggingen ble utført av Geir Arnesen, Gunn-Anne Sommersel og Iulie Aslaksen.

Tidligere var det mange forekomster av arten langs Pasvikelva i området fra omtrent fem kilometer før Skogfoss og utover dalen til Elvenes, Kirkenes og Langfjorden. Etter opprettelsen av kraftverket Boris Gleb (bygging påbegynt i 1960, i drift fra 1972) er en rekke voksesteder i dette området langs Pasvikelva demt ned.

Siden 1980-talet har arten imidlertid vært registrert stabilt i områdene rundt Svanvik og Bjørnsund. Den har også vært registrert på Prestøya i Kirkenes, langs Sametielva, Skjellbekken og sør for åsen Oksfjellet. I tillegg er det meldt om funn ved Horbmá i Polmak i Tana, men den har ikke blitt gjenfunnet her.

Tromsø
31. mars 2015

Gunn-Anne Sommersel

2 INNLEDNING

Russearve (*Moehringia lateriflora* - VU) tilhører mauraveslekta i nellikfamilien. Den er en flerårig, spinkel urt som er 10-15 cm høy med dunhåret stengel, tynne motsatte blad med korte hår i kanten, sidestilte blomsterkvaster hvor de fem butte kronbladene og kapselen er mye lenger enn begerbladene. Frøene har elaiosom (et vedheng som gjør frøene tilpasset spredning med maur). Vegetativ formering ser ut til å være vanlig gjennom dannelse av utløpere. Det er uavklart hvorvidt arten reproducerer seg for det meste vegetativt ved hjelp av jordstengler eller om det også foregår seksuell reproduksjon.

Hovedutbredelsen av arten i Norge er i Sør-Varanger, men den er også rapportert fra Polmak i Tana, Karlebotn i Nesseby samt en usikker rapport fra Lyngen-området. Rapportene om voksesteder utenfor Sør-Varanger er alle gamle og relativt unøyaktig angitt.

Observasjonene tyder på at russearve i Norge er knyttet til områder med et kontinentalt klima med kalde vintre og varme somre. Dessuten ser den ut til å opptre langs kanten av vassdrag og bekker, i nokså stabile deler av lågurtpreget flommarkskog. Den vokser både svært fuktig og i tørrere utforminger

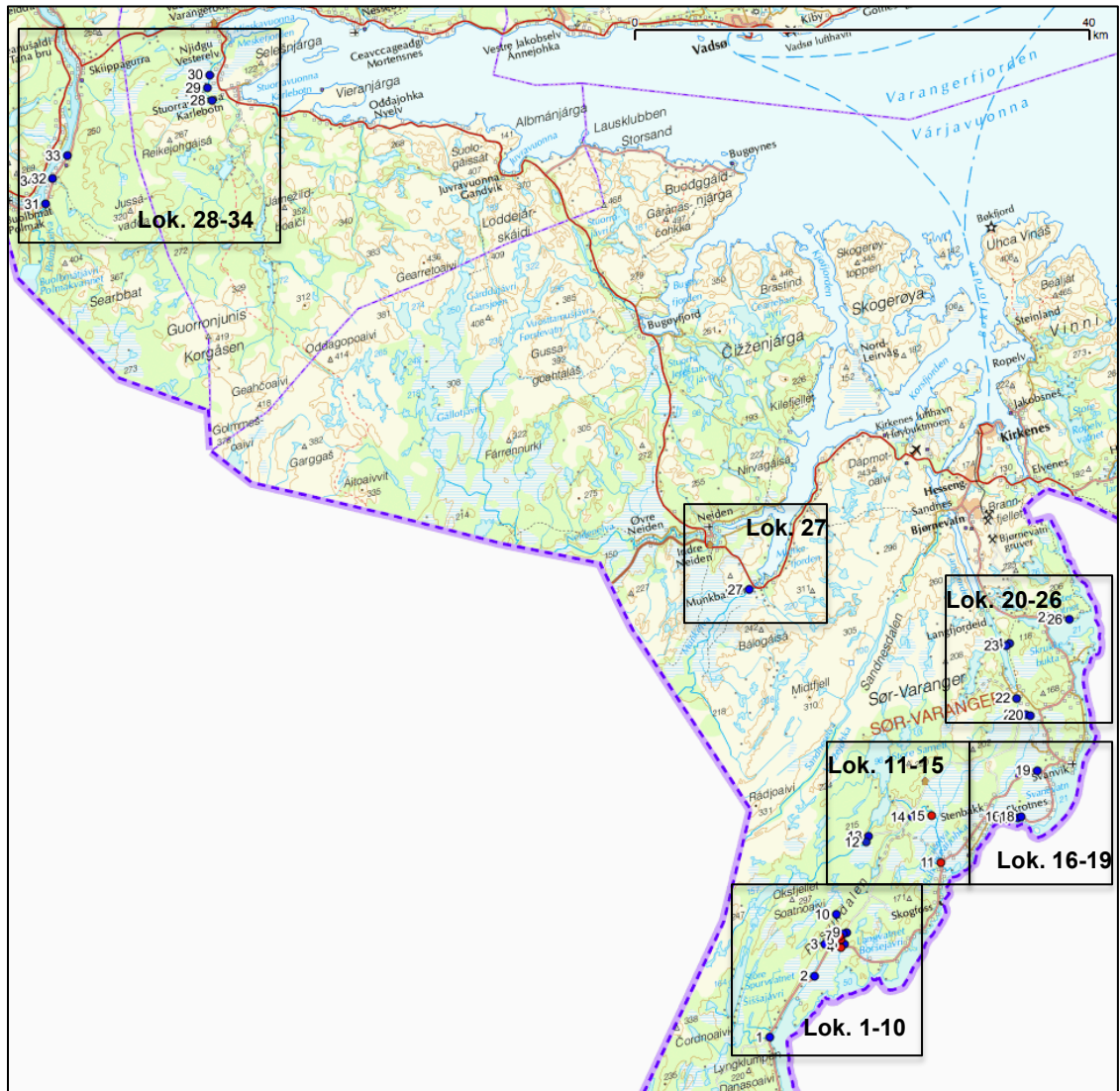
Det har vært gjort en del søk etter arten. Noen av voksestedene er godt kartlagt og stedfestet ved hjelp av GPS. Flere lokaliteter av eldre dato er imidlertid dårligere stedfestet. Fokus under denne kartleggingen i 2014 har derfor vært på å både oppsøke noen eldre, dårligere stedfestede områder i tillegg til å finne nye voksesteder i områder som ble vurdert å ha potensial.

3 METODE OG RESULTATER

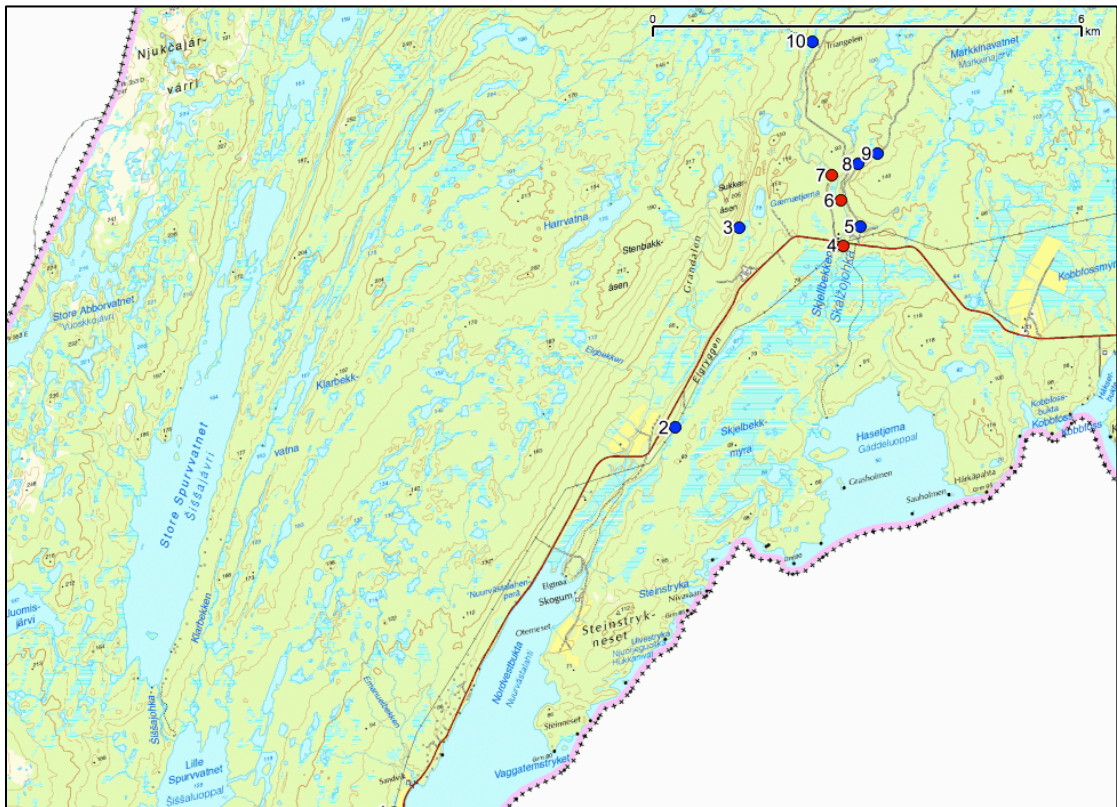
3.1 Undersøkte områder

I forkant av feltarbeidet ble det gjort en innsats for å finne informasjon om de gamle forekomstene utenfor Sør-Varanger. I tillegg valgte vi ut områder som ble vurdert å ha potensial for nyfunn av arten,. Feltundersøkelsene ble gjennomført i perioden 14. – 17. juli 2014.

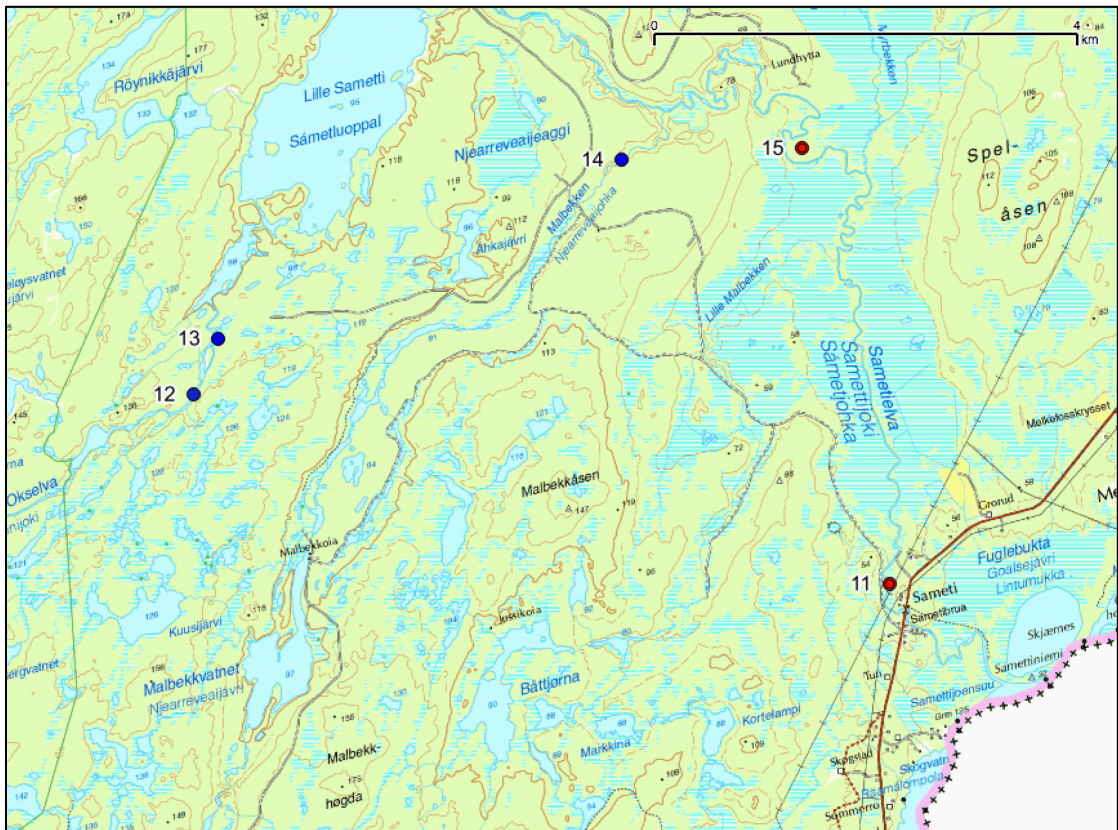
Kartleggingsstatus kan nå sies å være god. Alle de på forhånd prioriterte områdene ble besøkt og alle funn av arten ble stedfestet med GPS. Befaringsrute i områder uten funn av arten er også gjort rede for ved hjelp av GPS-logg og presenteres også i denne rapporten. Til sammen har vi besøkt 34 lokaliteter. For å få hensiktsmessige kartutsnitt har vi gruppert lokalitetene i seks delområder (for oversikt se figur 1). Hvert delområde har i tillegg sitt eget kartutsnitt (figur 2-7) som viser mer nøyaktig plassering av lokalitetene innen hvert delområde.

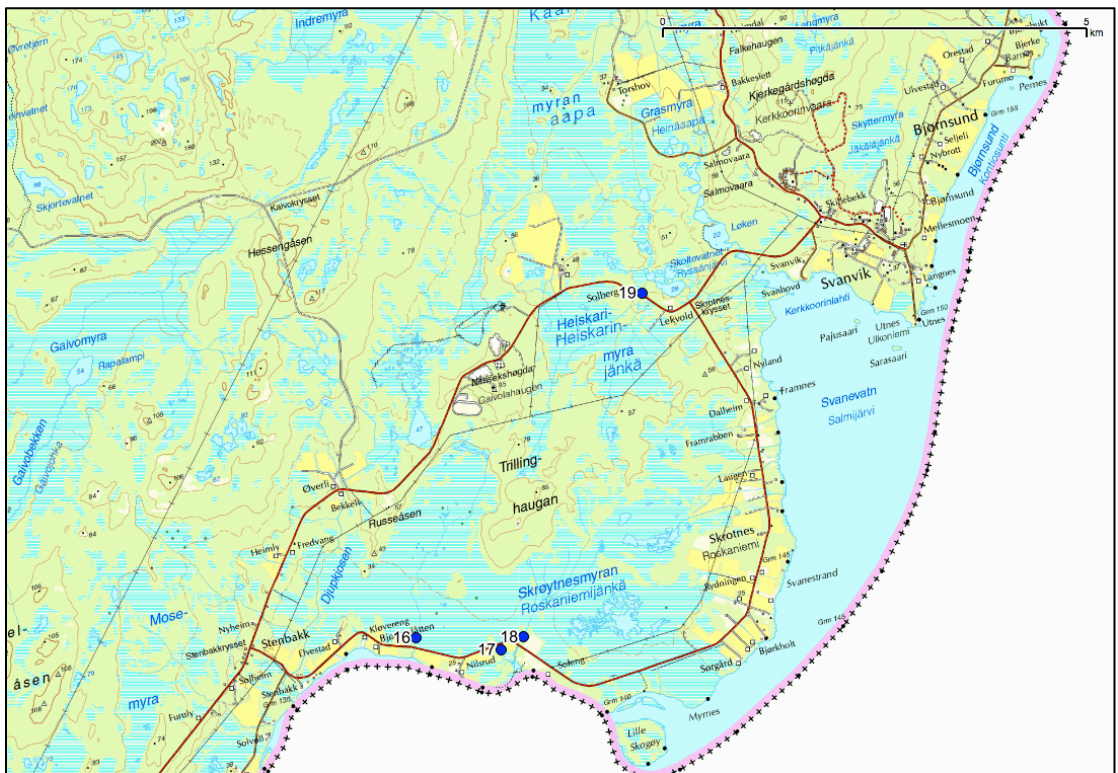
Figur 1. Oversikt over samtlige 34 besøkte lokaliteter for søk etter russearve sommeren 2014. Lokaliteter med funn av arten er markert med røde punkt, mens lokaliteter uten funn er markert med blå punkt. Rammer viser oversikt over detaljkart for hvert delområde.

Figur 2. Oversikt over lokalitet 1 – 10 for søk etter russearve sommeren 2014. Lokalteter med funn av arten er markert med røde punkt, lokaliteter uten funn er markert med blå punkt.

Figur 3. Oversikt over lokalitet 11 – 15 for søk etter russearve sommeren 2014. Lokaliteter med funn av arten er markert med røde punkt, lokaliteter uten funn er markert med blå punkt.

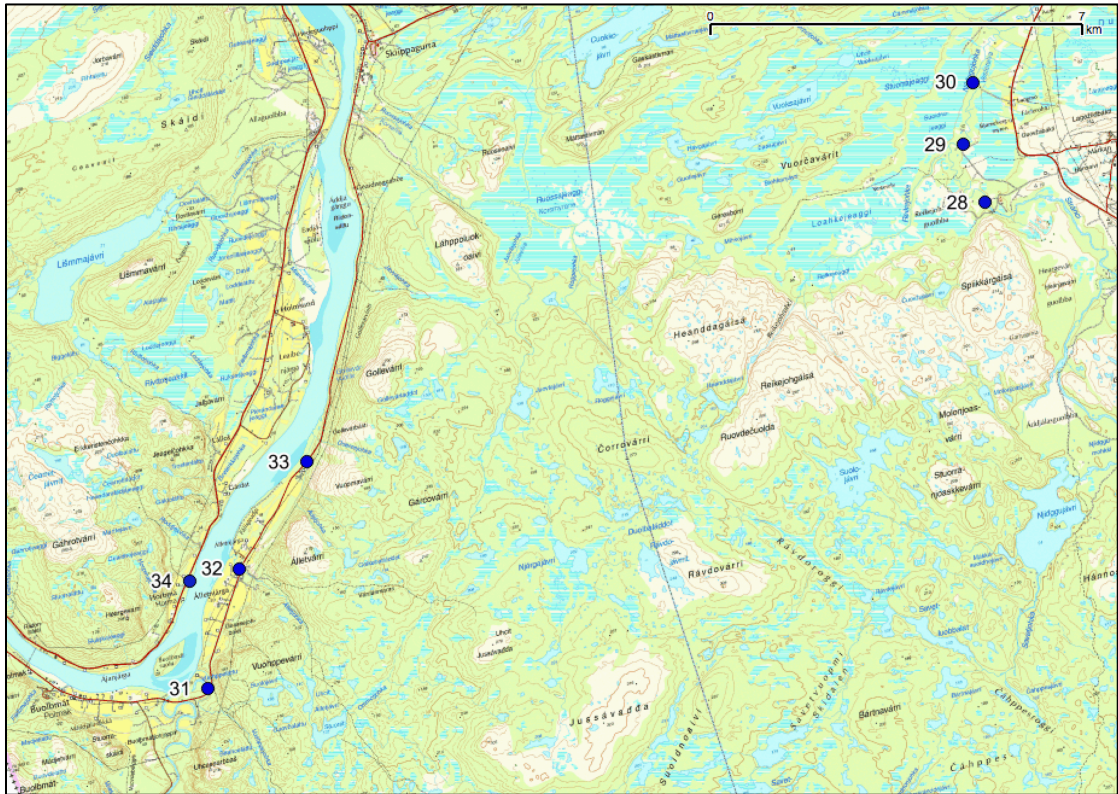
Figur 4. Oversikt over lokalitet 16 – 19 for søk etter russearve sommeren 2014. Lokaliteter med funn av arten er markert med røde punkt, lokaliteter uten funn er markert med blå punkt

Figur 5. Oversikt over lokalitet 20 – 26 for søk etter russearve sommeren 2014. Lokaliteter med funn av arten er markert med røde punkt, lokaliteter uten funn er markert med blå punkt

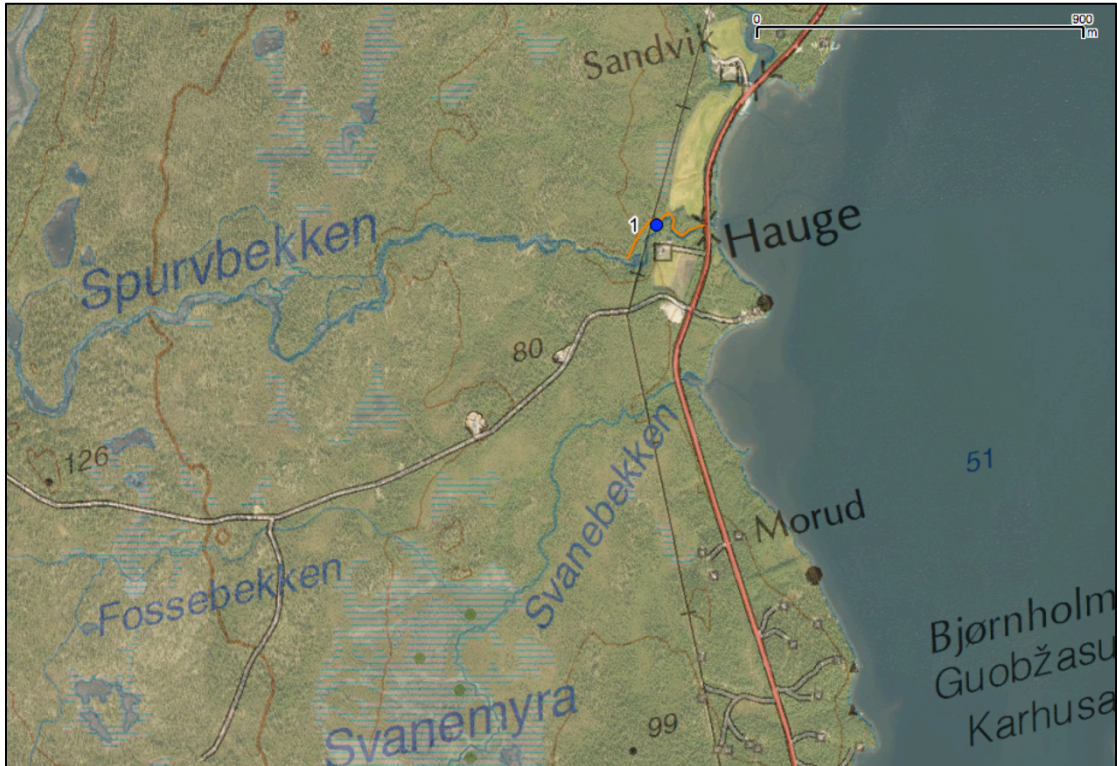
Figur 6. Oversikt over lokalitet 27 for søk etter russearve sommeren 2014. Lokaliteter med funn av arten er markert med røde punkt, lokaliteter uten funn er markert med blå punkt

Figur 7. Oversikt over lokalitet 28-34 for søk etter russearve sommeren 2014. Lokaliteter med funn av arten er markert med røde punkt, lokaliteter uten funn er markert med blå punkt

3.2 Befaringsruter i besøkte områder i 2014

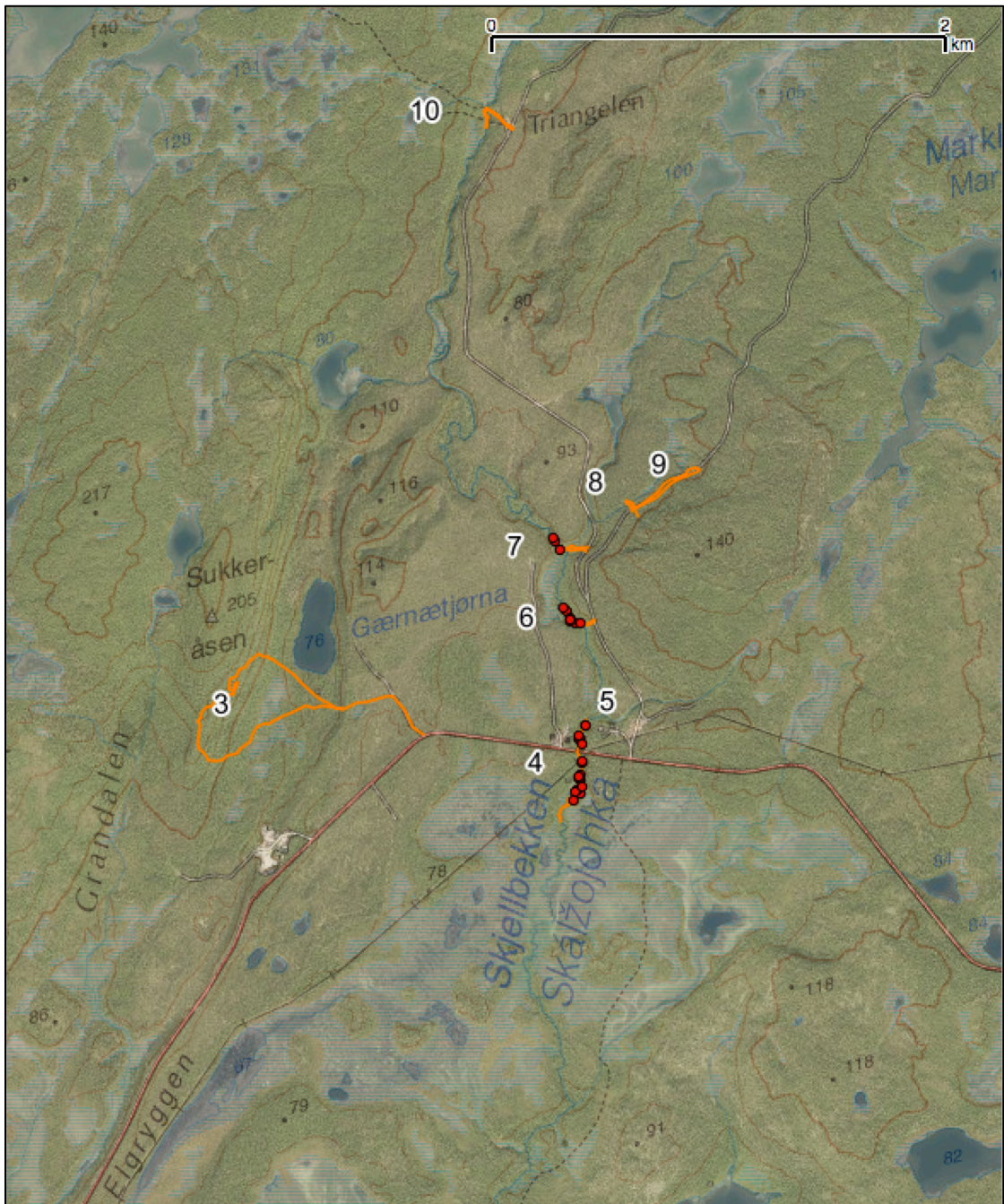
3.2.1 Lokalitet 1 – 10

Figur 8. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve ved lokalitet 1, Spurvbekken i Sør-Varanger kommune.

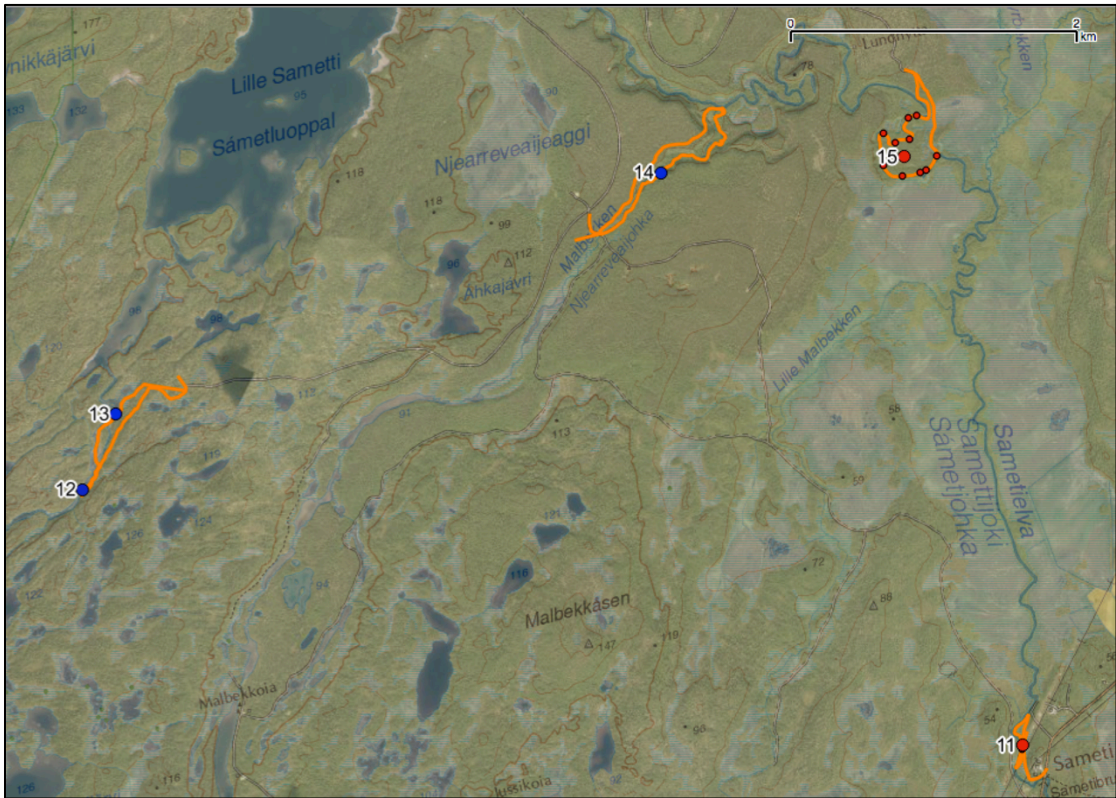

Figur 9. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve ved lokalitet 2, mellom Elgryggen og Skjelbekkmyra i Sør-Varanger kommune.

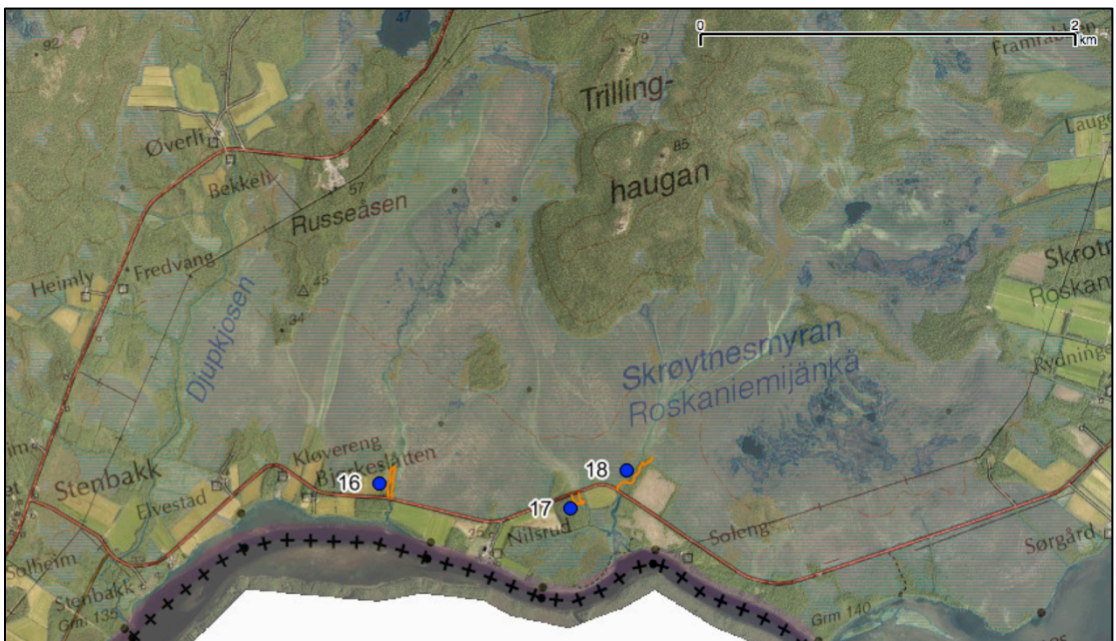
Figur 10. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve ved lokalitetene langs Skjellbekken (lokalitet 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 10) i Sør-Varanger kommune. Røde punkt viser registrerte individer av russearve.

3.2.2 Lokalitet 11 – 15

Figur 11. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve ved lokalitetene langs Sametielva med sidebekker (lokalitet 11-15) i Sør-Varanger kommune. Røde punkt viser registrerte individer av russearve.

3.2.3 Lokalitet 16 – 19

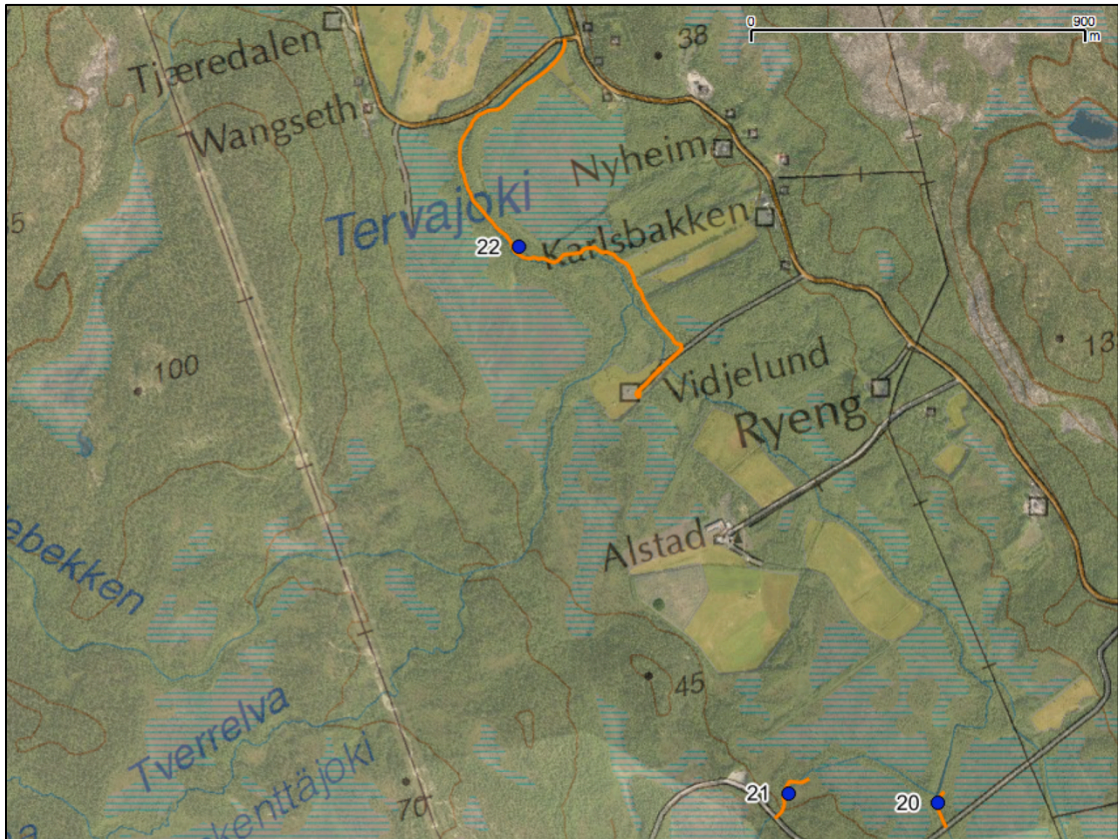

Figur 12. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve på sørsida av Skroytnesmyran (lokalitet 16-18) i Sør-Varanger kommune.

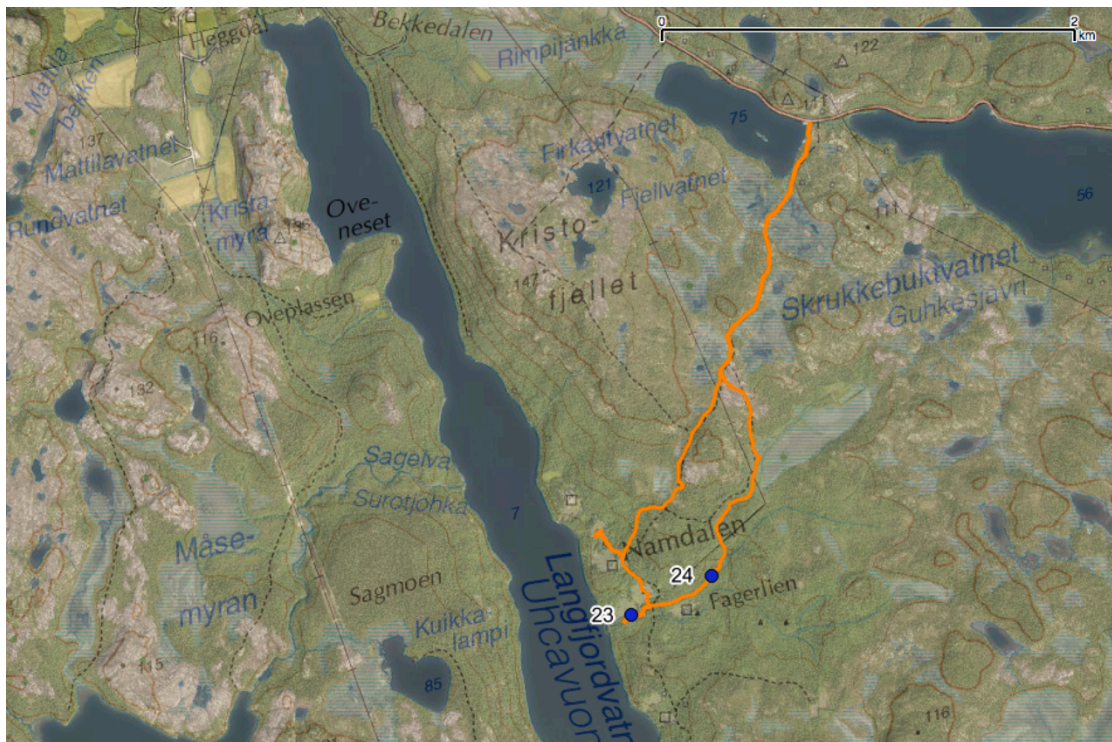

Figur 13. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve ved Heiskarimyra (lokalitet 19) i Sør-Varanger kommune.

3.2.4 Lokalitet 20 – 26

Figur 14. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve i dalen sørøstover fra Langfjordvatnet (lokalitet 16-18) i Sør-Varanger kommune.

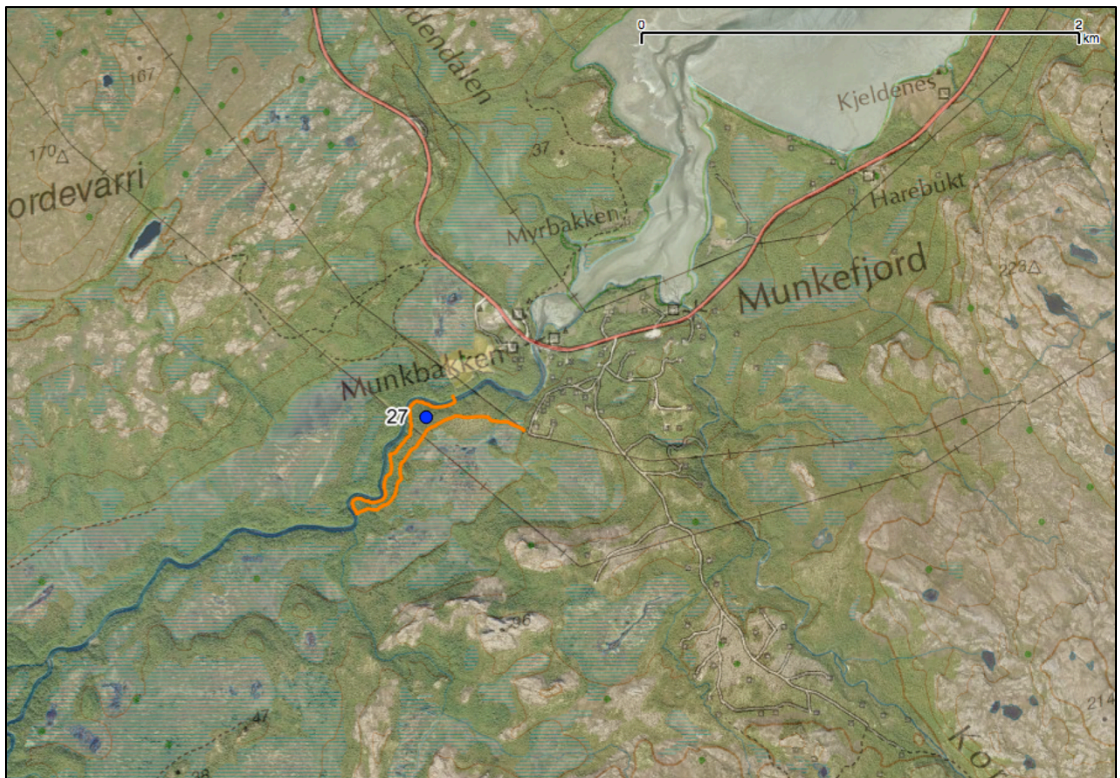

Figur 15. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve i Namdalen (lokalitet 23-24) i Sør-Varanger kommune.

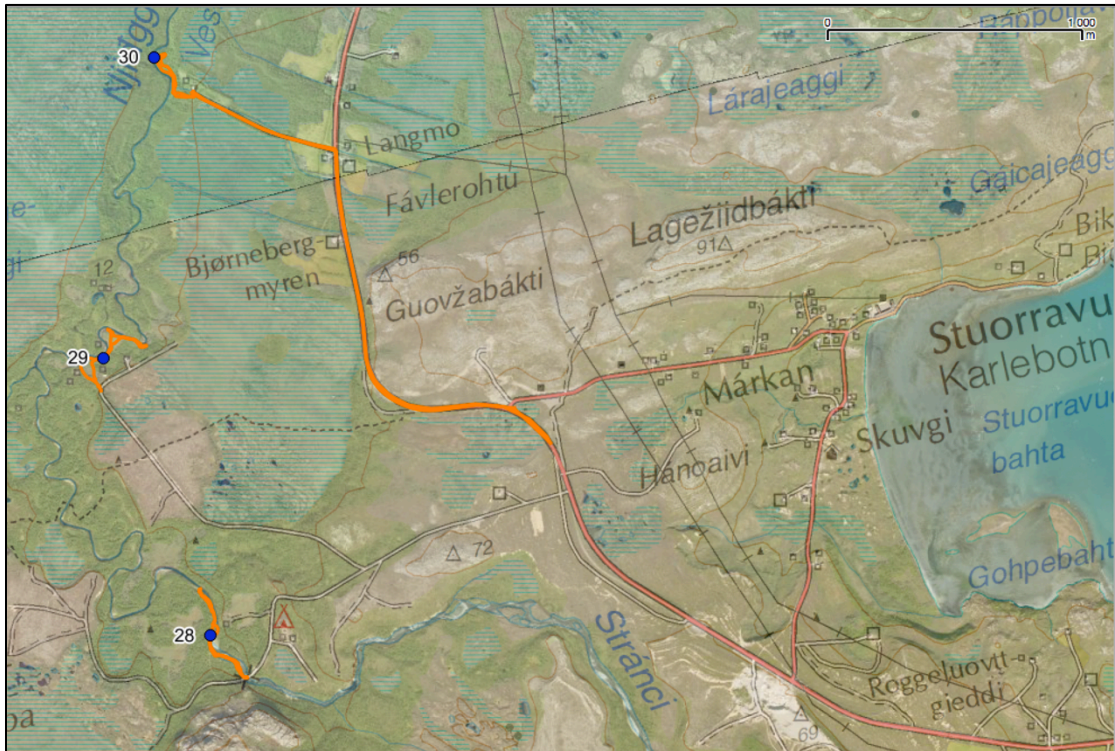
Figur 16. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve i Skrukkebukta (lokalitet 25-26) i Sør-Varanger kommune.

3.2.5 Lokalitet 27

Figur 17. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter i Munkefjord (lokalitet 27) i Sør-Varanger kommune.

3.2.6 Lokalitet 28 - 34

Figur 18. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve i Karlebotn (lokalitet 28-30) i Nesseby kommune.

Figur 19. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve ved Polmak (lokalitet 33) i Tana kommune.

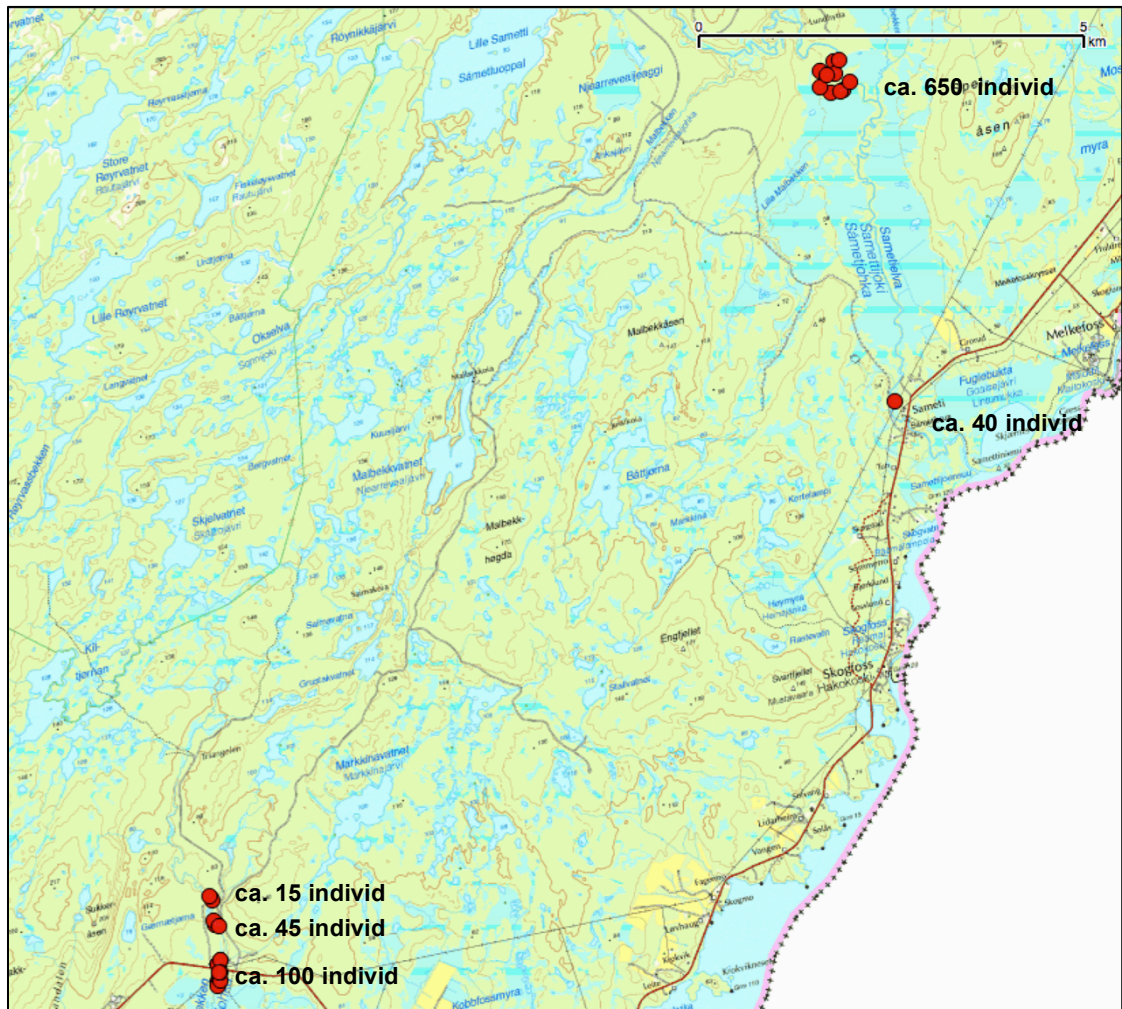
Figur 20. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve ved Polmak (lokalitet 32 og 34) Tana kommune.

Figur 21. Befaringsrute (markert med oransje) under søk etter russearve Polmak (lokalitet 33) i Tana kommune.

3.3 Registrerte/stedfestede individer av russearve i 2014

I løpet av vår feltbefaring i 2014 ble det registrert individer av russearve langs kun to av de undersøkte bekkene/elvene, Skjellbekken og Sametielva (se figur 22). Begge disse ligger i Pasvikdalen, og er sidebekker til Pasvikelva. Dette er lokaliteter som er kjent fra tidligere befaringer.

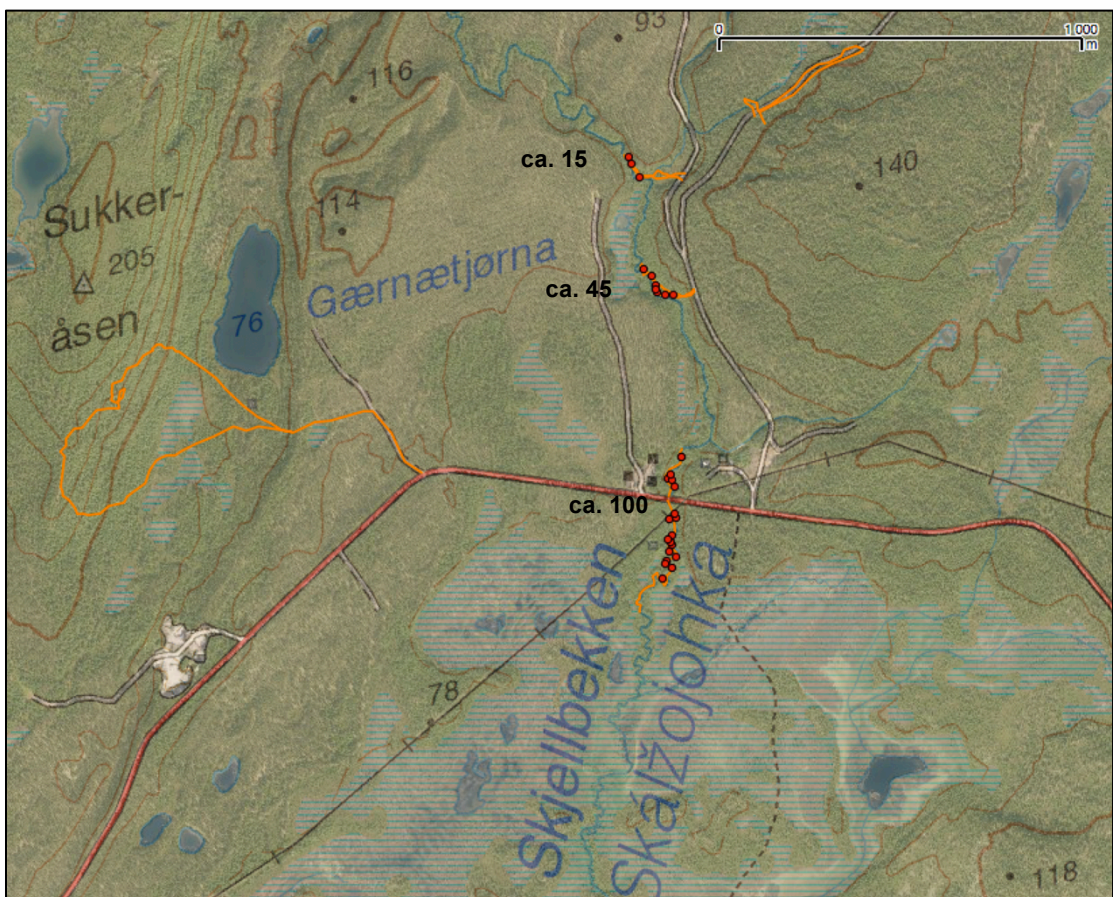

Figur 22. Registrerte og stedfestede individ av russearve funnet sommeren 2014. Vi har gjennomført søk på kun deler av bekkeløpene (se figur 10 og 11 for befaringsrute). Totalt antall individ langs hvert av bekkene er derfor sannsynligvis langt høyere.

4 FAKTA-ARK FOR HVERT FUNNSTED

4.1 Skjellbekken

<p>Art: Russearve (<i>Moehringia laterifolia</i>) VU</p> <p>Antall individ: ca.200 registrerte, sannsynligvis mer</p> <p>Beliggenhet: På begge sider av Skjellbekken i skogbevokst flomfastmark av lågurttype med bjørk, gråor og vier i tresjiktet.</p> <p>Substrat: Løsmassene i området er breelavsetning. Vekstsubstratet er sand og mindre partikler avsatt i flomperioder.</p> <p>Lokal berggrunn: Sandstein</p> <p>Undersøkt dato: 14. juli 2014</p>	
--	---

Figur 23. Oversikt over lokaliteten for russearve langs Skjellbekken i 2014. Hvert av punktene markerer en samling individer (klon). Tall ved punktet viser antall individer i den aktuelle delen av bekken. Oransje streker viser områdene som ble befart i 2014 langs Skjellbekken og nedenfor Sukkeråsen

Områdebeskrivelse

Denne forekomsten opptrer flekkvis i flomfastmark av lågurttype langs begge sider av Skjellbekken. Bekken er stilleflytende. Tresjiktet består for det meste av bjørk og ulike

vier i tillegg til noe gråor. De fleste individene ligger i en sone innenfor 2 m fra bekken.

Figur 24. Voksested for Russearve langs Skjellbekken i Pasvikdalen, Sør-Varanger kommune. Foto: Gunn-Anne Sommersel

Figur 25. Russearve i nærbilde ved Skjellbekken i Pasvikdalen. Foto: Gunn-Anne Sommersel

Ofte vokser planten gjemt i einer eller vierkratt, men opptrer også i flekker med noe mer åpen vegetasjon. I alt ble det registrert omtrent 100 individer fordelt på 16 ansamlinger (kloner).

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Største trussel er alle typer inngrep som påvirker vannføring og løsmasser i elva i tillegg til direkte inngrep langs elvebredden.

Forslag til skjøtselstiltak

Vi kan ikke se behov for noe skjøtselstiltak.

4.2 Sametielva

<p>Art: Russearve (<i>Moehringia laterifolia</i>) VU</p> <p>Antall individ: 1 000 - 20 000</p> <p>Beliggenhet: Langs Sametielva</p> <p>Substrat: Løsmassene i området er breelavsetning. Vekstsubstratet er sand og mindre partikler avsatt i flomperioder.</p> <p>Lokal berggrunn: Sandstein</p> <p>Undersøkt dato: 14-15. juli 2014</p>	
--	---

Figur 26. Oversikt over nyoppdagede forekomster av russearve langs Sametielva i 2014. Hvert av punktene markerer en samling (klon). Tall ved punktet viser antall individ pr punkt. Vi antar at forekomsten langs Sametielva er sammenhengende fra området rundt Lundhytta og ned til broa, men dette bør sjekkes nærmere. Dette er den største kjente forekomsten av russearve i Norge per i dag. Oransje streker viser områdene som ble befart i 2014 langs Sametielva, Malbekken og Okselva.

Områdebeskrivelse

Russearve opptrer flekkvis i flomfastmark av lågurtype langs begge sider av den stilleflytende delen av Sametielva. Det er lavvokst og åpen bjørkeskog langs elva med stedvis kratt av vier og noe einer. Det er også enkelttrær av furu. Feltsjiktet består av en blanding av gras og urter knyttet til flommark, slik som skogrørkvein, gullris og skrubbar. Høyere opp i terrenget er det også mye tyttebær og blokkebær.

Figur 27. Miljøet langs den stilleflytende delen av Sametielva. Russearve er ganske vanlig i vegetasjonen på elvebreddene. Foto: Geir Arnesen

Figur 28. Den største forekomsten av russearve ved Sametielva som ble sett i 2014 hadde ca 200 blomstrende individer. Foto: Geir Arnesen.

Ofte vokser planten gjemt i einer eller vierkratt, men opptrer også i flekker med noe mer åpen vegetasjon slik som i figur 28. I alt ble det registrert omtrent 650 individer fordelt på 12 ansamlinger (kloner).

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Trusselbildet vurderes som lavt, men alle typer inngrep som påvirker vannføring og løsmasser i elva i tillegg til direkte inngrep langs elvebredden kan ha stor innvirkning på populasjonen av russearve.

Forslag til skjøtselstiltak

Vi kan ikke se behov for noe skjøtselstiltak.

5 KILDER

Artsdatabanken - www.artsdatabanken.no

Fylkesmannen i Finnmark (2011-2015). Handlingsplan for 10 trua karplanter I Finnmark. Hengegras (CR), altaihaukeskjegg (VU), russearve (VU), polarflokk (CR), kvitsjøsalturt (EN), tatarsmelle (CR), finnstjerneblom (VU), pomorstjerneblom (CR), kolastjerneblom (CR) og finnmarksvineblom (CR).

Høiland, K. (1984). Russearve, *Moehringia lateriflora*, en truet plante i Norge? Blyttia 42, s. 157-162.

Edvardsen, H. og Moe, B. (1987). Russearve (*Moehringia lateriflora*) i Øvre Pasvik. Blyttia 45, s. 51-57.